

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (kümnes koda)

17. november 2022*

Eelotsusetaotlus – Ühine põllumajanduspoliitika (ÜPP) – Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD) – Määrus (EÜ) nr 1698/2005 – Artikkel 40 – Riiklik maaelu arengu programm 2007–2013 – Loomade heaolu toetus – Arvutusvead – Toetuste vähendamine liikmesriigi ametiasutuste poolt – Õiguspärase ootuse kaitse põhimõte – Õiguskindluse põhimõte

Kohtuasjas C-443/21,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Curtea de Apel Pitești (Pitești apellatsioonikohus, Rumeenia) 5. juuli 2021. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 19. juulil 2021, menetluses

SC Avicarvil Farms SRL

versus

Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale,

Agencia pentru Finanțarea Investițiilor Rurale,

Agencia de Plăți și Intervenție în Agricultură (APIA),

Agencia de Plăți și Intervenție în Agricultură (APIA) – Centrul Județean Vâlcea,

EUROOPA KOHUS (kümnes koda),

koosseisus: M. Ilesič koja presidendi ülesannetes ning kohtunikud I. Jarukaitis ja Z. Csehi (ettekandja),

kohtujurist: A. M. Collins,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– SC Avicarvil Farms SRL, esindajad: *avocati* C. S. Strätulă ja O. Strätulă,

* Kohtumenetluse keel: rumeenia.

- Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale, esindaja: A. I. Chesnoiu,
- Rumeenia valitsus, esindajad: L.-E. Bațagoi ja E. Gane,
- Euroopa Komisjon, esindajad: A. Biolan ja A. Sauka,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT 2013, L 347, lk 320; parandus ELT 2016, L 200, lk 140), artiklit 143 koostoimes ELTL artikliga 310, nõukogu 20. septembri 2005. aasta määruse (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta (ELT 2005, L 277, lk 1; parandus ELT 2012, L 206, lk 23), muudetud nõukogu 19. jaanuari 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 74/2009 (ELT 2009, L 30, lk 100) (edaspidi „määrus nr 1698/2005“), artikli 40 lõikega 3 ning õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõttega.
- 2 Taotlus on esitatud kohtuvaidluses, mille üheks pooleks on SC Avicarvil Farms SRL (edaspidi „Avicarvil Farms“), kes on Avicarvil SRLi õigusjärglane, ning teiseks pooleks on Ministerul Agriculturii și Dezvoltării Rurale (põllumajandus- ja maaelu arengu ministeerium, Rumeenia), Agenția pentru Finanțarea Investițiilor Rurale (maaelu rahastamise amet, Rumeenia), Agenția de Plăți și Intervenție în Agricultură (APIA) (põllumajandusmaksete ja sekkumiste amet (APIA), Rumeenia) ja APIA – Centrul Județean Vâlcea (APIA – Vâlcea ringkonna keskus, Rumeenia; edaspidi „APIA Vâlcea“) ning mis puudutab loomade heaolu toetuse vähendamist.

Liidu õigus

Määrus nr 1698/2005

- 3 Määruse nr 1698/2005 artikkel 40 „Loomade heaolu toetus“ sätestas:

„1. Artikli 36 punkti a alapunktis v sätestatud loomade heaolu toetust antakse põllumajandustootjatele, kes täidavad vabatahtlikult loomade heaoluga seotud kohustusi.

2. Loomade heaolu toetus hõlmab ainult neid kohustusi, mis ületavad [nõukogu 29. septembri 2003. aasta] määruse (EÜ) nr 1782/2003 [millega kehtestatakse ühise põllumajanduspoliitika raames kohaldatavate otsetoetuskavade ühiseeskirjad ja teatavad toetuskavad põllumajandustootjate jaoks ning muudetakse määruseid (EMÜ) nr 2019/93, (EÜ) nr 1452/2001, (EÜ) nr 1453/2001, (EÜ) nr 1454/2001, (EÜ) nr 1868/94, (EÜ) nr 1251/1999, (EÜ) nr 1254/1999,

(EÜ) nr 1673/2000, (EMÜ) nr 2358/71 ja (EÜ) nr 2529/2001 (ELT 2003, L 270, lk 1; ELT eriväljaanne 03/40)] artikliga 4 ja III lisaga kehtestatud vastavaid kohustuslikke nõudeid ning muid asjakohaseid siseriiklike õigusaktidega kehtestatud ja programmis kindlaksmääratud kohustuslikke nõudeid.

Need kohustused võetakse tavaliselt viieks kuni seitsmeks aastaks. Vajaduse korral ja kui see on põhjendatud, võib konkreetset tüüpi kohustuste jaoks määrata pikema ajavahemiku vastavalt artikli 90 lõikes 2 nimetatud korrale.

3. Toetust antakse igal aastal ja see hõlmab antud kohustusest tulenevaid lisakulusid ning saamatajäänud tulu. Vajaduse korral võib see hõlmata ka tehingukulusid.

Toetuse maksimumsumma on sätestatud I lisas.“

Määrus (EL, Euratom) nr 966/2012

- 4 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. oktoobri 2012. aasta määruse (EL, Euratom) nr 966/2012, mis käsitleb Euroopa Liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantseeskirju ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ, Euratom) nr 1605/2002 (ELT 2012, L 298, lk 1), artiklis 59 „Eelarve täitmine koostöös liikmesriikidega“ oli ette nähtud:

„1. Kui komisjon täidab eelarvet koostöös liikmesriikidega, delegeeritakse eelarve täitmisega seotud ülesanded liikmesriikidele. Liidu vahendite haldamisel järgivad komisjon ja liikmesriigid usaldusväärse finantsjuhtimise, läbipaistvuse ja mittediskrimineerimise põhimõtet [...]. Sel eesmärgil täidavad komisjon ja liikmesriigid oma vastavat kontrolli- ja auditeerimiskohustust ning võtavad endale sellest tuleneva käesolevas määruses sätestatud vastutuse. [...]

2. Liikmesriigid võtavad eelarve täitmisega seotud ülesannete täitmisel kõik liidu finantshuvide kaitsmiseks vajalikud meetmed, sh seadusandlikud, regulatiivsed ja haldusmeetmed, eelkõige:

- a) tagavad, et eelarvest rahastatavad meetmed viiakse ellu korrektselt ja tulemuslikult ning kohaldatavate valdkondlike eeskirjade kohaselt, ning määravad sel eesmärgil lõike 3 kohaselt asutused, kes vastutavad liidu vahendite haldamise ja kontrolli eest, ning teostavad nende asutuste üle järelevalvet;

[...]“.

- 5 See määrus tunnistati kehtetuks ja asendati alates 2. augustist 2018 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 18. juuli 2018. aasta määrusega (EL, Euratom) 2018/1046, mis käsitleb liidu üldeelarve suhtes kohaldatavaid finantsreegleid ja millega muudetakse määrusi (EL) nr 1296/2013, (EL) nr 1301/2013, (EL) nr 1303/2013, (EL) nr 1304/2013, (EL) nr 1309/2013, (EL) nr 1316/2013, (EL) nr 223/2014 ja (EL) nr 283/2014 ja otsust nr 541/2014/EL ning tunnistatakse kehtetuks määrus (EL, Euratom) nr 966/2012 (ELT 2018, L 193, lk 1), mille artikli 63 lõige 1 ja lõike 2 punktid a ja b vastavad määruse nr 966/2012 artikli 59 lõikele 1 ja lõike 2 punktile a.

Määrus (EÜ) nr 1303/2013

- 6 Määruse nr 1303/2013 artikkel 1 „Reguleerimise“ sätestab:

„Käesoleva määrusega kehtestatakse ühised eeskirjad, mida kohaldatakse ühises raamistikus toimivate fondide – Euroopa Regionaalarengu Fondi (ERF), Euroopa Sotsiaalfondi (ESF), Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi (EMKF) („Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondid“) – suhtes. Määrusega kehtestatakse ka õigusnormid, mis on vajalikud, et tagada Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide tulemuslikkus ning nende koordineerimine üksteisega ja muude liidu vahenditega. Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondide suhtes kohaldatavad ühiseeskirjad on sätestatud teises osas.

Kolmandas osas nähakse ette ERFi, ESFi (edaspidi koos „struktuurifondid“) ja Ühtekuuluvusfondi reguleerivad üldeskirjad, mis käsitlevad struktuurifondide ja Ühtekuuluvusfondi (edaspidi „fondid“) ülesandeid, prioriteetseid eesmärke ja korraldust, kriteeriume, millele liikmesriigid ja piirkonnad peavad vastama, et saada Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest toetust, olemasolevaid rahastamisvahendeid ja nende eraldamise kriteeriume.

Neljandas osas sätestatakse fondide ja EMKFi üldeskirjad, mis käsitlevad juhtimist ja kontrolli, finantsjuhtimist, arvepidamist ja finantskorrektsioone.

[...]“.

- 7 Määruse nr 1303/2013 artikkel 143 „Liikmesriikide tehtavad finantskorrektsioonid“ kuulub selle määruse neljandasse ossa „Fondide ja EMKFi suhtes kohaldatavad üldsätted“. Nimetatud artikli lõiked 1 ja 2 on sõnastatud järgmiselt:

„1. Eeskirjade eiramise uurimine ja nõutavate finantskorrektsioonide ning tagasinõudmiste tegemine on esmajoonel liikmesriikide ülesanne. Süstemaatilise eeskirjade eiramise korral laiendab liikmesriik uurimist, et see hõlmaks kõiki tegevusi, mida eeskirjade eiramine võib mõjutada.

2. Liikmesriigid teevad tegevustes või rakenduskavades avastatud üksiku või süstemaatilise eeskirjade eiramise seoses nõutavad finantskorrektsioonid. Finantskorrektsioonid seisnevad avaliku sektori toetuse täielikus või osalises tühistamises tegevusele või rakenduskavale. Liikmesriigid võtavad arvesse eeskirjade eiramise olemust ja keerukust ning fondidele või EMKFile tekitatud rahalist kahju ja kohaldatakse proportsionaalseid korrektsioone. Finantskorrektsioonid kirjendatakse selle aruandeaasta raamatupidamise aastaaruannetesse, mille jooksul tühistamine otsustatakse.“

Määrus nr 1305/2013

- 8 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT 2013, L 347, lk 487; parandus ELT 2016, L 130, lk 1) artikli 33 „Loomade heaolu“ lõikes 3 on ette nähtud:

„Toetust antakse aasta kaupa ning toetussummadega hüvitatakse toetusesaajatele võetud kohustustest tingitud lisakulud ning saamata jäänud tulu tervikuna või osaliselt. Vajaduse korral võib toetusega katta ka tehingukulud kuni 20% ulatuses loomade heaoluga seotud kohustuse täitmise eest makstavast toetusest.

Toetuse maksimumsumma on sätestatud II lisas.“

- 9 Määruse artiklis 88 „Määrus [nr 1698/2005]“ on sätestatud:

„Määrus [nr 1698/2005] tunnistatakse kehtetuks.

Määrust [nr 1698/2005] kohaldatakse jätkuvalt kõnealuse määruse kohaselt enne 1. jaanuari 2014 komisjoni poolt heaks kiidetud programmide alusel rakendatavate tegevuste suhtes.“

Määrus (EÜ) nr 1306/2013

- 10 Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, haldamise ja seire kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008 (ELT 2013, L 347, lk 549) artikkel 3 „Põllumajanduskulude rahastamise fondid“ näeb ette:

„1. ELi toimimise lepingus sätestatud [ühise põllumajanduspoliitika (ÜPP)] eesmärkide saavutamiseks rahastatakse nimetatud poliitika meetmeid, sealhulgas maaelu arengut, järgmistest fondidest:

- a) Euroopa Põllumajanduse Tagatisfond (EAGF);
- b) Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfond (EAFRD).

2. EAGF ja EAFRD [...] on Euroopa Liidu üldeelarve („liidu eelarve“) osad.“

- 11 Määruse artikkel 5 „EAFRD kulud“ sätestab:

„EAFRD-d rakendatakse liikmesriikide ja liidu halduskoostöö korras. Sellest rahastatakse liidu rahalist osalust maaelu arengu programmides, mida rakendatakse vastavalt maaelu arengu toetamist käsitlevale liidu õigusele.“

- 12 Määruse artikli 52 „Vastavuse kontroll“ lõige 1 sätestab:

„Komisjon võtab vastu rakendusaktid, millega määratakse liidu rahastamisest väljajäetavad summad, kui ta leiab, et artikli 4 lõikes 1 ja artiklis 5 osutatud kulusid ei ole kantud kooskõlas liidu õigusega ning EAFRD puhul kooskõlas kohaldatava liidu või siseriikliku õigusega, millele on osutatud määruse [nr 1303/2013] artiklis 85. [...]“.

- 13 Määruse nr 1306/2013 artikli 58 „Liidu finantshuvide kaitse“ lõige 1 täpsustab:

„Liikmesriigid võtavad ÜPP raames vastu kõik õigus- ja haldusnormid ning kõik muud vajalikud meetmed, et tagada liidu finantshuvide tõhus kaitse ja eelkõige selleks, et:

- a) kontrollida [EAGFi ja EAFRD] rahastatavate tegevuste seaduslikkust ja korrektsust;
- b) tagada tõhus kaitse pettuste vastu, eelkõige kõrgema riskiga aladel, mis toimib hoiatusena, võttes arvesse meetmete kulusid ja nendest saadavat kasu ning nende proportsionaalsust;

- c) ennetada, tuvastada ja kõrvaldada eeskirjade eiramisi ja pettusi;
- d) kehtestada tõhusaid, hoiatavaid ja proportsionaalseid karistusi vastavalt liidu õigusele või selle puudumise korral vastavalt siseriiklikule õigusele ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi;
- e) nõuda tagasi alusetud maksed koos intressiga ning algatada vajaduse korral vastavaid kohtumenetlusi.“

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 14 Pärast komisjoni 16. juuli 2008. aasta otsuse K (2008) 3831, millega kiidetakse heaks Rumeenia maaelu arengu programm programmitöö perioodiks 2007–2013 (edaspidi „maaelu arengu programm 2007–2013“), vastuvõtmist võttis nimetatud liikmesriik vastu sätted loomade heaolu parandamiseks. Komisjon lisas 25. mai 2012. aasta otsusega K (2012) 3529 selle liikmesriigi taotlusel maaelu arengu programmi 2007–2013 abimeetme toetuste maksmiseks, et hüvitada tekkinud saamata jäänud tulu ja lisakulud nendel põllumajandustootjatel, kes rakendasid vabatahtlikult loomade heaolu parandamisega seotud norme (edaspidi „meede 215“). Kodulindude puhul on selle meetme alusel ette nähtud ühe loomühiku kohta 14,29 euro suurune iga-aastane toetus loomade heaolu parandamiseks vedamise ajal (edaspidi „vedamise tingimuste parandamise toetus“) ja ühe loomühiku kohta 29,49 euro suurune iga-aastane toetus nitritite ja nitraatide koguste korrigeerimiseks kasutatavas vees (edaspidi „veekvaliteedi parandamise toetus“).
- 15 Vastutasuks kohustuse eest tagada vähemalt viie aasta jooksul oma põllumajandusettevõtetes kodulindude heaoluga seotud meetmete järgmine esitas Avicarvil 14. novembril 2012 APIA Vâlceale taotluse vedamise tingimuste parandamise ja veekvaliteedi parandamise tagastamatu toetuse saamiseks.
- 16 Avicarvil esitas 14. novembril 2014 APIA Vâlceale taotluse nimetatud tagastamatu toetuse maksmiseks ajavahemiku eest 16. oktoober 2014–15. oktoober 2015, mis vastab tema kohustuse kolmandale aastale. Avicarvil saatis 10. veebruaril 2015 APIA Vâlceale kõnealuse kolmanda aasta esimese kvartali kohta osalise arvestuse summas 806 544,72 eurot.
- 17 Avicarvil teavitas 16. veebruaril 2015 APIA Vâlceat oma kahe põllumajandusettevõtte võõrandamisest, keda abitaotlus puudutab.
- 18 Rumeenias 18.–29. maini 2015 toimunud Euroopa Kontrollikoja kontrollkäigus avastati vead, mis tõid kaasa selle, et meetme 215 alusel toetuse maksmiseks tehti ülemääraseid väljamakseid.
- 19 Nende vigade tõttu ja selleks, et vähendada alusetute maksete tegemise ohtu, tegi põllumajandus- ja maaelu arengu ministeerium 20. jaanuari 2016. aasta teatisega ettepaneku teha osalisi väljamakseid, mis arvutatakse ajutiste summade alusel, mida vähendati vedamise tingimuste parandamise toetuse puhul 3,92 euronit loomühiku kohta ja veekvaliteedi parandamise toetuse puhul 10,91 euronit loomühiku kohta.
- 20 Selle teatise kohaselt vähendas APIA Vâlcea 25. veebruari 2016. aasta ja 2. märtsi 2016. aasta otsusega Avicarvil Farmsile kohustuse täitmise kolmanda aasta eest tasumisele kuuluva summa 4 175 442,65 Rumeenia leuni (RON) (ligikaudu 844 700 eurot).

- 21 Kuna Avicarvil Farmsi vaie nende otsuste peale jäeti rahuldamata, esitas ta Tribunalul Vâlcea (Vâlcea esimese astme kohus, Rumeenia) kaebuse, milles ta palus tühistada nimetatud otsused ja vaide rahuldamata jätmise otsuse ning hüvitada tema hinnangul talle maksmisele kuuluva summa ja talle tegelikult makstud summa vahe, s.o 1 285 221,42 Rumeenia leud (ligikaudu 286 700 eurot).
- 22 Tribunalul Vâlcea (Vâlcea esimese astme kohus) jättis 15. veebruari 2019. aasta otsusega Avicarvil Farmsi kaebuse rahuldamata.
- 23 Kohus tuvastas, et maaelu arengu programmis 2007–2013 kehtestatud toetusmäärad olid Avicarvil Farmsi kuludest ja saamata jäänud tulust, mis tal loomade heaoluga seotud kohustuste täitmise tõttu tekkisid, peaaegu kolm korda suuremad. Lisaks leidis ta, et selle vea parandamine ei riiva Avicarvil Farmsi õiguspärasest ootust. Ta tuletas meelde, et õiguspärase ootuse kaitse põhimõttele ei saa liidu õigusakti konkreetse sätte vaidlustamisel tugineda ja liikmesriigi ametiasutuse tegevus ei saa olla ettevõtja jaoks alus õiguspärasele ootusele olla koheldud viisil, mis on liidu õigusega vastuolus. Kohus leidis sellega seoses, et määruse nr 1698/2005 artikli 40 sätteid, mis käsitlevad loomade heaolu toetust, on väga selged.
- 24 Avicarvil Farms esitas selle kohtuotsuse peale eelotsusetaotluse esitanud kohtule apellatsioonkaebuse. Eelotsusetaotluse esitanud kohtus kahtleb, kas esimese astme kohtu valitud lahendus on liidu õigusega kooskõlas. Eelkõige on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, kas saab pidada õiguspäraseks, et enne komisjoni 13. juuni 2018. aasta rakendusotsuse (EL) 2018/873, mille kohaselt Euroopa Liit ei rahasta teatavaid kulusid, mida liikmesriigid on kandnud Euroopa Põllumajanduse Tagatisfondi (EAGF) ja Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) raames (ELT 2018, L 152, lk 29), vastuvõtmist vähendasid Rumeenia ametiasutused maaelu arengu programmis 2007–2013 ette nähtud toetussummasid, sealhulgas vedamise tingimuste parandamise toetuse ja veekvaliteedi parandamise toetusega seotud summasid.
- 25 Neil asjaoludel otsustas Curtea de Apel Pitești (Pitești apellatsioonikohus, Rumeenia) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas määruse nr 1303/2013 artikliga 143 koostoimes ELTL artikliga 310 (usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõte) ja määruse nr 1698/2005 artikli 40 lõikega 3 (mille sisu on võetud üle määruse nr 1305/2013 artikli 33 lõikes 3) on õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõtet arvestades vastuolus selliste tagastamatut rahalist toetusmeedet rakendavate liikmesriigi ametiasutuste halduspraktika, kes on pärast Euroopa Kontrollikoja poolt arvutusvea tuvastamist väljastanud akte, milles nähakse ette, et vähendatakse rahalise toetuse summat, mida tunnustatakse [maaelu arengu programmis 2007–2013], mis kiideti heaks komisjoni 25. mai 2012. aasta otsusega K(2012) 3529 enne komisjoni uue otsuse vastuvõtmist, mille kohaselt ei kata rahastamine summasid, mis arvustusvigade tõttu ületavad võetud kohustustest tulenevaid lisakulusid ja saamata jäänud tulu?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 26 Kõigepealt tuleb märkida, et esiteks on eelotsusetaotluse esitanud kohtul tekkinud küsimus, kas liidu õigusega on kooskõlas Rumeenia ametiasutuste otsus vähendada teatavaid EAFRDst rahastatavaid toetusi seoses maaelu arengu programmi 2007–2013 raames loomade heaolu parandamiseks võetud meetmetega, arvestades eelkõige määruse nr 1303/2013 artiklit 143.

Nimetatud määruse artikli 1 kolmandast lõigust aga ilmneb, et selle määruse neljandas osas, kus asub artikkel 143, sätestatakse ERFi, ESFi, Ühtekuuluvusfondi ja EMKFi üldeeskirjad, mis käsitlevad juhtimist ja kontrolli, finantsjuhtimist, arvepidamist ja finantskorrektsioone. Selle määruse artikkel 143 ei ole seega EAFRD suhtes kohaldatav. Järelikult ei ole selle sätte tõlgendamine põhikohtuasjas asjakohane.

- 27 Teiseks palub eelotsusetaotluse esitanud kohus tõlgendada määruse nr 1698/2005 artikli 40 lõiget 3, mis tunnistati määrusega nr 1305/2013 alates 1. jaanuarist 2014 kehtetuks. Määruse nr 1305/2013 artiklist 88 tuleneb siiski, et määrust nr 1698/2005 kohaldatakse jätkuvalt kõnealuse määruse kohaselt enne 1. jaanuari 2014 komisjoni poolt heaks kiidetud programmide alusel rakendatavate tegevuste suhtes.
- 28 Praegusel juhul nähtub eelotsusetaotlusest, et loomade heaoluga seotud kohustused, mille alusel maksti põhikohtuasjas vaidluse all olevat toetust, võeti 2012. aastal vastavalt meetmele 215, mis lisati maaelu arengu programmi 2007–2013 pärast komisjoni 25. mai 2012. aasta heakskiitvat otsust. Seega on määrus nr 1698/2005 põhikohtuasjas kohaldatav.
- 29 Lisaks tuleb meenutada, et Euroopa Kohtu väljakujunenud praktika kohaselt võib Euroopa Kohus arvesse võtta neid liidu õigusnorme, millele liikmesriigi kohus ei ole oma küsimustes viidanud (15. septembri 2022. aasta kohtuotsus J. Sch. Omnibusunternehmen ja K. Reisen, C-416/21, EU:C:2022:689, punkt 28 ja seal viidatud kohtupraktika). Määruse nr 1306/2013 artikkel 58 käsitleb konkreetselt liidu finantshuvide kaitset ÜPP rahastamise raames, kuivõrd selle artikli lõikes 1 on konkreetselt loetletud teatavad liikmesriikide sellekohased kohustused.
- 30 Neil asjaoludel tuleb asuda seisukohale, et eelotsusetaotluse esitanud kohus palub oma küsimusega sisuliselt selgitada, kas määruse nr 1698/2005 artikli 40 lõiget 3 ja määruse nr 1306/2013 artikli 58 lõiget 1 koostoimes ELTL artikli 310 lõikega 5 ning õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõttega tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus see, kui tagastamatut rahalist toetusmeedet rakendavad liikmesriigi ametiasutused otsustavad kontrollikoja tuvastatud arvutusvea tõttu vähendada komisjoni heaks kiidetud maaelu arengu programmi 2007–2013 alusel antava rahalise toetuse summat, ootamata ära komisjoni otsust, millega jäetakse sellest arvutusveast tulenevad summad liidu rahastamisest välja.
- 31 Vastavalt määruse nr 1306/2013 artikli 3 lõike 1 punktile b rahastatakse ÜPP eesmärkide saavutamiseks selle poliitika alla kuuluvaid eri meetmeid, sealhulgas maaelu arengut EAFRDst. Määruse artikkel 5 näeb ette, et EAFRDd rakendatakse liikmesriikide ja liidu halduskoostöö korras.
- 32 Määruse nr 966/2012 artikli 59 lõige 1 nägi ette, et kui komisjon täidab eelarvet koostöös liikmesriikidega, delegeeritakse eelarve täitmise seotud ülesanded liikmesriikidele ning liikmesriigid ja komisjon peavad muu hulgas järgima usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtet ja täitma oma vastavat kontrolli- ja auditeerimiskohustust. Artikli 59 lõike 2 kohaselt võtavad liikmesriigid eelarve täitmise seotud ülesannete täitmisel kõik liidu finantshuvide kaitsmiseks vajalikud seadusandlikud, regulatiivsed ja haldusmeetmed ning eelkõige tagavad, et eelarvest rahastatavad meetmed viiakse ellu korrektselt ja kohaldatavate valdkondlike eeskirjade kohaselt.
- 33 Sellega seoses paneb määruse nr 1306/2013 artikli 52 lõige 1 komisjonile kohustuse võtta vastu rakendusaktid, millega määratakse liidu rahastamisest väljajäetavad summad, kui ta teeb kindlaks, et kulused ei ole kantud kooskõlas liidu õigusega. Lisaks on sama määruse artikli 58

lõike 1 kohaselt liikmesriigid kohustatud võtma ÜPP raames vastu kõik õigus- ja haldusnormid ning kõik muud vajalikud meetmed, et tagada liidu finantshuvide tõhus kaitse ja eelkõige selleks, et kõrvaldada eeskirjade eiramisi ja nõuda tagasi alusetud maksed.

- 34 Nende sätetega rakendatakse ELTL artikli 310 lõikega 5 tagatud usaldusväärse finantsjuhtimise põhimõtet, mille kohaselt teevad liikmesriigid ja liit koostööd, et eelarvesse kantud assigneeringuid kasutatakse kooskõlas selle põhimõttega.
- 35 Tuleb siiski tõdeda, et need sätted ei kohusta liikmesriike enne alusetute maksete tagasinõudmist ootama ära komisjoni otsust nende summade liidu rahastamisest väljajätmise kohta, mis tulenevad toetuse arvutamisel tehtud veast. Pealegi oleks selline kohustus vaevalt ühildatav liidu finantshuvide kaitsmise ülesannetega, mis on määruse nr 966/2012 artikliga 59 pandud liikmesriikidele juhul, kui liidu eelarvet täidetakse koostöös liikmesriikidega, või kohustustega, mis on liikmesriikidel määruse nr 1306/2013 artikli 58 lõike 1 alusel.
- 36 Sellega seoses tuleb meenutada, et liikmesriigi kasutatav kaalutusõigus seoses võimalusega, kas nõuda aluselt või ebaseaduslikult antud liidu finantsabi tagasi või mitte, on vastuolus ÜPP raames liikmesriikide ametiasutustele pandud kohustusega aluselt või ebaseaduslikult antud finantsabi tagasi nõuda (20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse, C-516/16, EU:C:2017:1011, punkt 68 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 37 Selle täpsustuse järel tuleb ka märkida, et liidu õiguse kohaselt alusetult makstud summade tagasinõudmisega seonduvad vaidlused peavad liidu õigusnormide puudumisel lahendama liikmesriigi kohtud oma riigisisese õiguse alusel, arvestades liidu õigusest tulenevaid piiranguid (20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse, C-516/16, EU:C:2017:1011, punkt 96 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 38 Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikast tuleneb sellega seoses, et liikmesriigid peavad juhul, kui nad võtavad vastu liidu õigust rakendavaid meetmeid, pidama kinni liidu õiguse üldpõhimõtetest, mille seas on ka õiguskindluse ja õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte (26. mai 2016. aasta kohtuotsus Județul Neamț ja Județul Bacău, C-260/14 ja C-261/14, EU:C:2016:360, punkt 54 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 39 Õiguspärase ootuse kaitse põhimõtte osas tuleb rõhutada, et sellele põhimõttele on õigus tugineda igal juhul, kellele haldusasutus on konkreetseid kinnitusi andes tekitanud põhjendatud ootusi (7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Ministru kabinets, C-120/17, EU:C:2018:638, punkt 50 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 40 Seega tuleb kontrollida, kas selle haldusasutuse aktid tekitasid asjasse puutuvalle õigussubjektile põhjendatud ootuse, ning kui tekitasid, siis tuleb tuvastada, kas see ootus on õiguspärane (7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Ministru kabinets, C-120/17, EU:C:2018:638, punkt 51 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 41 Euroopa Kohtu praktikast ilmneb, et liidu õigusakti konkreetse sätte vaidlustamisel ei saa siiski õiguspärase ootuse kaitse põhimõttele tugineda ning liidu õigust kohaldama kohustatud liikmesriigi ametiasutuse tegevus, mis on sellega vastuolus, ei saa olla õigussubjekti jaoks alus õiguspärasele ootusele olla koheldud viisil, mis on liidu õigusega vastuolus (7. augusti 2018. aasta kohtuotsus Ministru kabinets, C-120/17, EU:C:2018:638, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika).

- 42 Praegusel juhul on määruse nr 1698/2005 artikli 40 lõikes 3 kehtestatud eeskirjad toetuse kohta, mida tuleb põllumajandustootjatele igal aastal anda lisakulude ja saamata jäänud tulu täielikuks või osaliseks hüvitamiseks seoses kohustustega, mis nad on loomade heaolu huvides võtnud. Samas on selles sättes sõnaselgelt ette nähtud, et „[t]oetust antakse igal aastal ja see hõlmab antud kohustusest tulenevaid lisakulusid ning saamatajäänud tulu [ning] [v]ajaduse korral võib see hõlmata ka tehingukulusid“.
- 43 Nagu eelotsuse küsimuse sõnastusest selgub, peab eelotsusetaotluse esitanud kohus tõendatuks, et tegemist on ülemäärase hüvitamisega. Nimelt, tulenevalt vigadest, mis kontrollikoda kodulinde puudutava meetme 215 alusel antava toetusega seotud hüvitismaksete arvutamisel tuvastas, ületasid nende maksete esialgu kehtestatud määrad määruse nr 1698/2005 artikli 40 lõike 3 vastaselt neid määrasid, mis on vajalikud meetme 215 rakendamise tingitud saamata jäänud tulu ja lisakulude hüvitamiseks. Ülemäärase hüvitamise kõrvaldamiseks vähendas APIA Vâlcea maaelu arengu programmis 2007–2013 esialgu kindlaks määratud summasid.
- 44 Kuna need summad olid määratud kindlaks viisil, mis ei ole määruse nr 1698/2005 artikli 40 lõikega 3 kooskõlas, ei saanud Rumeenia ametiasutused tekitada Avicarvil Farmsile tema heast usust sõltumata õiguspärasest ootusest olla koheldud viisil, mis on liidu õigusega vastuolus (vt analoogia alusel 20. juuni 2013. aasta kohtuotsus *Agroferm*, C-568/11, EU:C:2013:407, punktid 53–56, ja 20. detsembri 2017. aasta kohtuotsus *Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse*, C-516/16, EU:C:2017:1011, punktid 70–74).
- 45 Seda hinnangut ei saa kahtluse alla seada asjaolu, et esialgu võttis kohustuse täita vähemalt viie aasta jooksul konkreetseid nõudeid vastutasuks meetme 215 alusel antava toetuse eest kaebaja õigusjärglane Avicarvil (vt analoogia alusel 26. aprilli 1988. aasta kohtuotsus *Krücken*, 316/86, EU:C:1988:201, punktid 22–24, ja 20. juuni 2013. aasta kohtuotsus *Agroferm*, C-568/11, EU:C:2013:407, punkt 56).
- 46 Õiguskindluse põhimõtte kohta tuleb rõhutada, et see nõuab, et õigusnormid oleksid selged ja täpsed ning nende kohaldamine oleks õigussubjektidele ettenähtav, mille tulemusena oleks asjasse puutuvatel isikutel võimalik täpselt teada kohustuste ulatust, mida asjaomased õigusnormid neile ette näevad, ja neil isikutel oleks võimalik selgelt teada oma õigusi ja kohustusi ning toimida neile vastavalt (vt selle kohta 25. juuli 2018. aasta kohtuotsus *Teglgaard ja Fløjstrupgård*, C-239/17, EU:C:2018:597, punkt 52 ja seal viidatud kohtupraktika, ning 16. veebruari 2022. aasta kohtuotsus *Poola vs. parlament ja nõukogu*, C-157/21, EU:C:2022:98, punkt 319).
- 47 Nagu aga käesoleva kohtuotsuse punktist 42 ilmneb, on määruse nr 1698/2005 artikli 40 lõike 3 sõnastus üheselt mõistetav, kuna selles viidatakse selgelt ja täpselt lisakuludele ja saamata jäänud tulule, mida artiklis 40 sätestatud loomade heaolu toetus hõlmab. Seega tuleb tõdeda, et õiguskindluse põhimõttega ei ole vastuolus see, kui sellised liikmesriigi ametiasutused nagu põhikohtuasjas kõne all olevad Rumeenia ametiasutused võtavad kontrollikoja tuvastatud arvutusvigade tõttu, mis tõid kaasa lisakulude ja saamata jäänud tulu ülemäärase hüvitamise, vastu aktid, millega nähakse ette maaelu arengu programmi 2007–2013 alusel antava rahalise toetuse summa muutmine selle sätte alusel, vaatamata sellele, et komisjon ei ole veel võtnud vastu otsust nimetatud lisakulude ja saamata jäänud tulu summade liidu rahastamisest väljajätmise kohta, mis tulenevad toetuse arvutamisel tehtud veast.

- 48 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et määruse nr 1698/2005 artikli 40 lõiget 3 ja määruse nr 1306/2013 artikli 58 lõiget 1 koostoimes ELTL artikli 310 lõikega 5 ning õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõttega tuleb tõlgendada nii, et nendega ei ole vastuolus see, kui tagastamatut rahalist toetusmeedet rakendavad liikmesriigi ametiasutused võtavad kontrollikoja tuvastatud arvutusvea tõttu vastu aktid, millega nähakse ette komisjoni heaks kiidetud maaelu arengu programmi 2007–2013 alusel antava rahalise toetuse summa muutmine, ootamata ära komisjoni otsust, millega jäetakse sellest arvutusveast tulenevad summad liidu rahastamisest välja.

Kohtukulud

- 49 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (kümnes koda) otsustab:

Nõukogu 20. septembri 2005. aasta määruse (EÜ) nr 1698/2005 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta (muudetud nõukogu 19. jaanuari 2009. aasta määrusega (EÜ) nr 74/2009) artikli 40 lõiget 3 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 17. detsembri 2013. aasta määruse (EL) nr 1306/2013 ühise põllumajanduspoliitika rahastamise, juhtimise ja järelevalve kohta ning millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrused (EMÜ) nr 352/78, (EÜ) nr 165/94, (EÜ) nr 2799/98, (EÜ) nr 814/2000, (EÜ) nr 1290/2005 ja (EÜ) nr 485/2008, artikli 58 lõiget 1 koostoimes ELTL artikli 310 lõikega 5 ning õiguspärase ootuse kaitse ja õiguskindluse põhimõttega

tuleb tõlgendada nii, et

nendega ei ole vastuolus see, kui tagastamatut rahalist toetusmeedet rakendavad liikmesriigi ametiasutused võtavad Euroopa Kontrollikoja tuvastatud arvutusvea tõttu vastu aktid, millega nähakse ette Euroopa Komisjoni heaks kiidetud Rumeeniat puudutava Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondi (EAFRD) maaelu arengu programmi (programmitöö periood 2007–2013) alusel antava rahalise toetuse summa muutmine, ootamata ära komisjoni otsust, millega jäetakse sellest arvutusveast tulenevad summad liidu rahastamisest välja.

Allkirjad